

افزایش سهم جمهوری اسلامی ایران در فهرست جهانی

پژوهشگران پر استناد دو درصد برتر

به گزارش روابط عمومی مؤسسه استنادی و پایش علم و فناوری جهان اسلام (ISC)، دکتر سید احمد فاضل زاده رئیس مؤسسه ISC گفت: مؤسسه ISC هر ساله آخرین یافته‌های علم‌سنجی برگرفته از منابع و مراجع معتبر مختلف را تحلیل و گزارش می‌کند. یکی از این گزارش‌ها، بر پایه آخرین یافته‌های پروژه مشترک الزویر و گروهی از پژوهشگران دانشگاه استنفورد که به «فهرست دانشگاه استنفورد» معروف شده است انجام می‌شود. فاضل زاده افزود: این گروه در چند سال اخیر، با تحلیل داده‌های پایگاه اسکوپس بر اساس روش‌شناسی ویژه‌ای، اقدام به شناسایی و ارائه فهرستی از پژوهشگران پر استناد برتر جهان در یک پایگاه اطلاعاتی کرده‌اند. روش‌شناسی ابداع شده، مبتنی بر مجموعه‌ای از سنج‌های استنادی استاندارد شده برای ارزیابی تاثیر استنادی پژوهشگران در رشته‌ها و حوزه‌های علمی مختلف است. آنان با ترکیب این سنج‌ها، شاخصی به نام «شاخص استنادی مرکب» را ابداع و در مقاله سال ۲۰۱۶ خود معرفی و محاسبه کرده‌اند. این شاخص مبتنی بر تعداد استنادات دریافتی، جایگاه (الگوی هم-نویسندگی) و شاخص هرش نویسندگان می‌باشد.

رئیس مؤسسه ISC در ادامه گفت: تازه‌ترین بروزرسانی این پایگاه در مهر ماه ۱۴۰۳ (سپتامبر ۲۰۲۴) منتشر شده است. این فهرست، عملکرد استنادی نویسندگان را به ازای برون‌دادهای پژوهشی منتشر شده آنان در بازه زمانی ۱۹۶۰ تا ۲۰۲۳ در ۲۲ حوزه موضوعی اصلی و ۱۷۴ حوزه فرعی تحلیل کرده و بر این اساس، نویسندگانی را که در زمره پژوهشگران پر استناد دو درصد برتر جهان قرار گرفته‌اند معرفی کرده است.

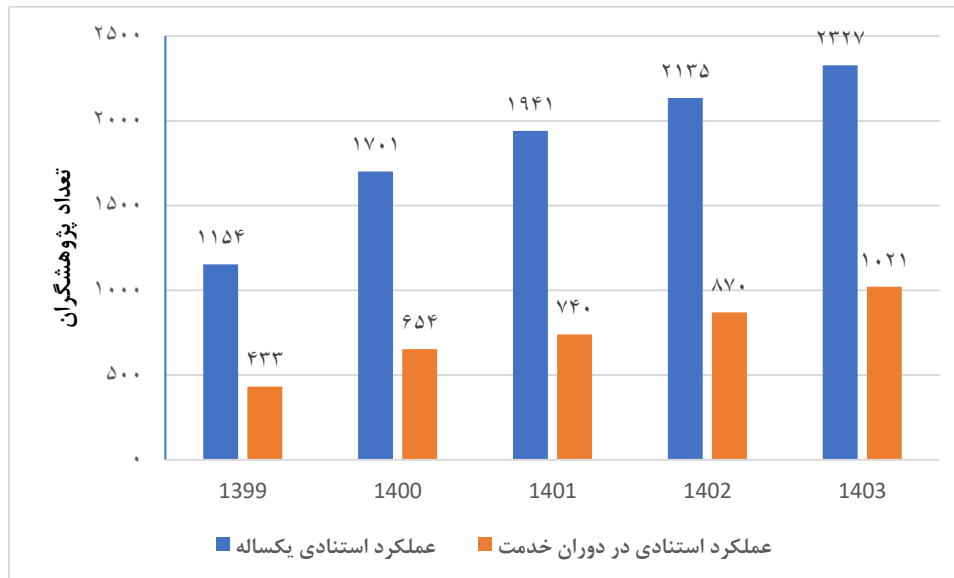
شایان ذکر است، این پایگاه در هر نسخه، دو فهرست از پژوهشگران پر استناد دو درصد برتر جهان را منتشر می‌کند. تفاوت این دو فهرست در بازه زمانی استنادهای تحلیل شده است: در یکی از فهرست‌های اعلام شده، بازه زمانی استنادهای دریافتی یک ساله است و در فهرست دیگر، بازه زمانی استنادهای دریافتی از سال ۱۹۹۶ به بعد در نظر گرفته می‌شود. در این گزارش فهرست پژوهشگران پر استناد دو درصد برتر ایران و کشورهای اسلامی بر اساس عملکرد استنادی یکساله آمده است.

روند حضور ایرانیان در فهرست پژوهشگران پر استناد برتر جهان و کشورهای اسلامی

فاضل زاده اظهار داشت: در فهرست منتشر شده بر اساس عملکرد استنادی یکساله در سال ۲۰۲۳، تعداد ۲۳۲۷ پژوهشگر و بر اساس دوران خدمت ۱۰۲۱ پژوهشگر با وابستگی سازمانی جمهوری اسلامی ایران به ترتیب

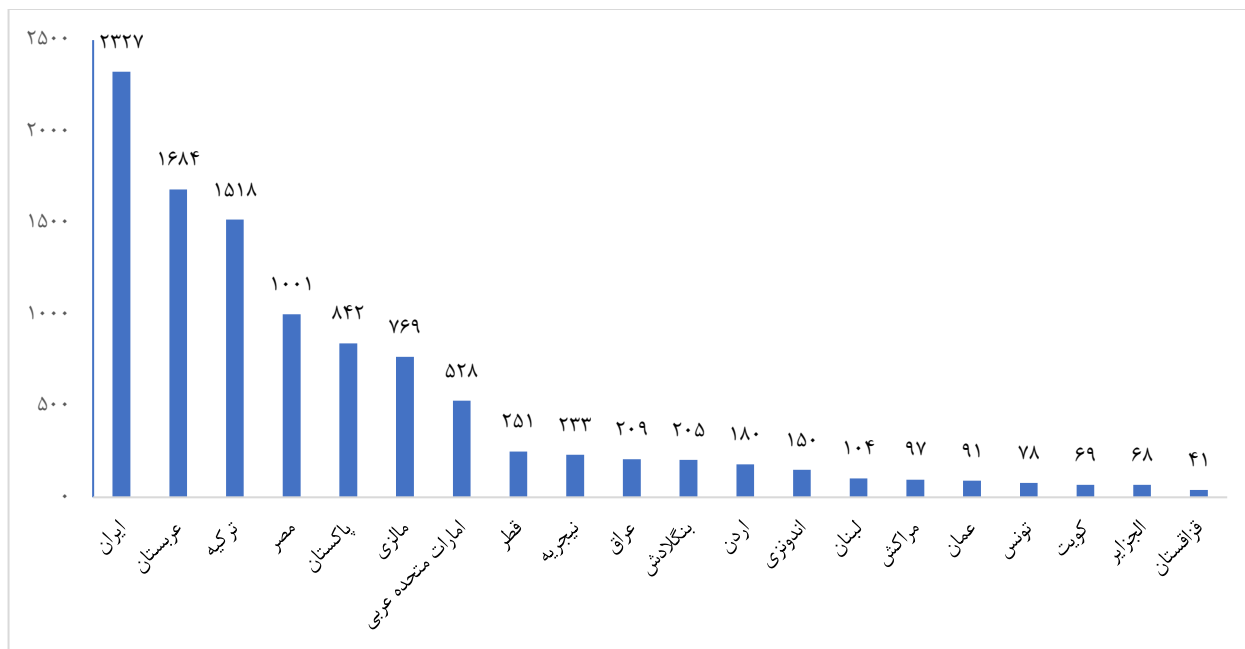
در میان تعداد کل ۲۲۳۱۵۲ و ۲۱۷۰۹۷ پژوهشگر بین‌المللی حضور دارند.

نمودار شماره ۱، روند رشد فراوانی پژوهشگران ایرانی پراستناد دو درصد برتر جهان بر اساس عملکرد استنادی یکساله و دوران خدمت را نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، شمار پژوهشگران پراستناد ایرانی در این پایگاه روندی رو به رشد داشته است.

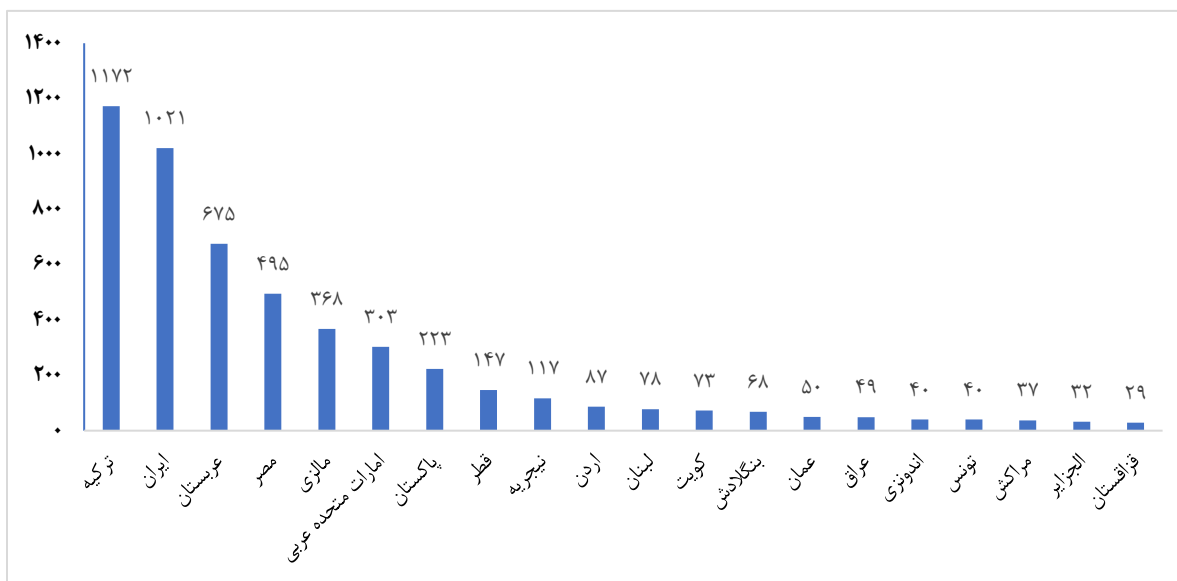
نمودار ۱: فراوانی پژوهشگران ایرانی پراستناد دو درصد جهان بر اساس عملکرد استنادی یکساله و دوران خدمت

نمودار ۲ بیست کشورهای اسلامی برتر در فراوانی پژوهشگران دو درصد بر اساس عملکرد استنادی یکساله را نشان می‌دهد. کشور جمهوری اسلامی ایران رتبه نخست را به لحاظ تعداد پژوهشگران پراستناد دو درصد برتر در میان کشورهای اسلامی به خود اختصاص داده است و کشورهای عربستان و ترکیه به ترتیب در رتبه‌های دوم و سوم قرار دارند.

نمودار ۲: فراوانی پژوهشگران پراستناد دو درصد بیست کشور اسلامی بر اساس عملکرد استنادی یکساله - سال ۲۰۲۲

نمودار ۳ بیست کشورهای اسلامی برتر در فراوانی پژوهشگران دو درصد بر اساس عملکرد استنادی دوران خدمت نشان می دهد. کشور جمهوری اسلامی ایران رتبه دوم را از لحاظ تعداد پژوهشگران پراستناد دو درصد برتر در میان کشورهای اسلامی بعد از کشور ترکیه به خود اختصاص داده است و کشورهای عربستان در رتبه ی سوم قرار دارد.

نمودار ۲: فراوانی پژوهشگران پراستناد دو درصد بیست کشور اسلامی بر اساس عملکرد استنادی دوران خدمت - سال های ۲۰۲۳-۱۹۹۶

سهم نهادهای علم و فناوری کشور از پژوهشگران پراستناد دو درصد برتر جهان

رئیس مؤسسه ISC گفت: جدول ۱ وضعیت کلی پژوهشگران پراستناد ایرانی را براساس وابستگی سازمانی در عملکرد استنادی یکساله به نمایش می گذارد. همانگونه که مشاهده می شود، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری بیشترین سهم را از پژوهشگران پراستناد ایرانی (۳۷/۵۰٪) را به خود اختصاص داده است.

جدول ۱: توزیع فراوانی پژوهشگران پراستناد براساس عملکرد استنادی یکساله در وابستگی

های سازمانی کلان - سال ۲۰۲۳

وابستگی سازمانی	تعداد پژوهشگران	درصد
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	۱۱۷۲	۵۰/۳۷
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی	۸۷۰	۳۷/۳۹
دانشگاه آزاد اسلامی	۱۷۲	۷/۳۹
سایر	۱۱۳	۴/۸۶
جمع	۲۳۲۷	۱۰۰

جدول ۲ وضعیت کلی پژوهشگران پراستناد ایرانی براساس عملکرد استنادی دوران خدمت را نشان می دهد. همانطور که قابل مشاهده است وزارت علوم، تحقیقات و فناوری بیشترین سهم را از پژوهشگران پراستناد ایرانی (۶۴/۱۵٪) به خود اختصاص داده است.

جدول ۲: توزیع فراوانی پژوهشگران پراستناد براساس عملکرد استنادی دوران خدمت در وابستگی های

سازمانی کلان - سال های ۲۰۲۳-۱۹۹۶

وابستگی سازمانی	تعداد پژوهشگران	درصد
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	۶۵۵	۶۴/۱۵
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی	۲۲۸	۲۲/۳۳
دانشگاه آزاد اسلامی	۸۶	۸/۴۲

درصد	تعداد پژوهشگران	وابستگی سازمانی
۵/۰۹	۵۲	سایر
۱۰۰	۱۰۲۱	جمع

پژوهشگران پراستناد دو درصد برتر کشور به تفکیک حوزه موضوعی

وی افزود: در جدول ۳ تعداد پژوهشگران پراستناد کشور در فهرست پژوهشگران پراستناد دو درصد برتر جهان (عملکرد استنادی یکساله) به تفکیک حوزه موضوعی نشان داده شده است. همانطور که مشاهده می شود، چهار حوزه موضوعی پزشکی بالینی، شیمی، مهندسی و فناوری های راهبردی (هوش مصنوعی، نانو، فرایندهای ساخت پیشرفته و...) به ترتیب رتبه های یک تا چهار را در میان رشته های موضوعی به لحاظ فراوانی پژوهشگران پراستناد کسب کرده اند.

جدول ۳. فراوانی و سهم پژوهشگران پراستناد دو درصد کشور بر اساس عملکرد استنادی یکساله به

تفکیک حوزه موضوعی - سال ۲۰۲۳

ردیف	حوزه های موضوعی	ایران		جهان	
		فراوانی پژوهشگران	سهم از کل (درصد)	فراوانی پژوهشگران	سهم از کل (درصد)
۱	پزشکی بالینی	۷۴۳	۳۱/۹۳	۶۸۳۴۳	۳۰/۶۳
۲	شیمی	۴۱۹	۱۸/۰۱	۱۵۱۸۹	۶/۸۱
۳	مهندسی	۳۸۳	۱۶/۴۶	۱۷۱۹۶	۷/۷۱
۴	فناوری های راهبردی (هوش مصنوعی، نانو و ...)	۳۲۰	۱۳/۷۵	۲۰۶۹۶	۹/۲۷
۵	فیزیک و نجوم	۱۲۰	۵/۱۶	۱۹۰۰۷	۸/۵۲
۶	کشاورزی، شیلات و جنگلداری	۹۶	۴/۱۳	۷۳۷۵	۳/۳۰
۷	فناوری اطلاعات و ارتباطات	۸۱	۳/۴۸	۱۵۱۷۵	۶/۸۰
۸	زیست پزشکی	۴۷	۲/۰۲	۱۶۶۹۰	۷/۴۸
۹	علوم زمین و محیط زیست	۳۸	۱/۶۳	۷۷۴۲	۳/۴۷
۱۰	زیست شناسی	۲۶	۱/۱۲	۸۶۶۳	۳/۸۸
۱۱	آمار و ریاضیات	۲۴	۱/۰۳	۲۷۱۹	۱/۲۲
۱۲	محیط زیست، طراحی و ساخت	۱۰	۰/۴۳	۱۳۰۳	۰/۵۸
۱۳	بهداشت عمومی و خدمات بهداشتی	۸	۰/۳۴	۳۸۶۹	۱/۷۳
۱۴	اقتصاد و تجارت	۶	۰/۲۶	۶۲۸۲	۲/۸۲
۱۵	علوم اجتماعی	۳	۰/۱۳	۵۸۴۸	۲/۶۲
۱۶	ارتباطات و متن پژوهی	۲	۰/۰۹	۱۱۹۷	۰/۵۴
۱۷	مطالعات تاریخی	۱	۰/۰۴	۱۰۷۴	۰/۴۸

جهان		ایران		حوزه‌های موضوعی	ردیف
سهم از کل (درصد)	فراوانی پژوهشگران	سهم از کل (درصد)	فراوانی پژوهشگران		
۱/۸۶	۴۱۴۴	۰	۰	روانشناسی و علوم شناختی	۱۸
۰/۲۴	۵۲۶	۰	۰	فلسفه و الهیات	۱۹
۰/۰۵	۱۱۴	۰	۰	هنرهای تجسمی و نمایشی	۲۰
۱۰۰	۲۲۳۱۵۲	۱۰۰	۲۳۲۷	جمع کل	

فاضل زاده ادامه داد: جدول ۴ تعداد پژوهشگران پراستناد کشور در فهرست پژوهشگران پراستناد دو درصد برتر جهان (عملکرد استنادی دوران خدمت) به تفکیک حوزه موضوعی را نشان می دهد. همانطور که مشاهده می شود، چهار حوزه موضوعی مهندسی، شیمی، فناوری‌های راهبردی (هوش مصنوعی، نانو، فرایندهای ساخت پیشرفته و...) و پزشکی بالینی، ۸۳/۲۵ درصد از کل پژوهشگران پراستناد ایران را به خود اختصاص داده است.

جدول ۴. فراوانی و سهم پژوهشگران پراستناد دو درصد کشور بر اساس عملکرد استنادی دوران

خدمت به تفکیک حوزه موضوعی - سال‌های ۲۰۲۳-۱۹۹۶

جهان		ایران		حوزه‌های موضوعی	ردیف
سهم از کل (درصد)	فراوانی پژوهشگران	سهم از کل (درصد)	فراوانی پژوهشگران		
۷/۸۸	۱۷۱۱۸	۲۴/۷۸	۲۵۳	مهندسی	۱
۶/۸۷	۱۴۹۱۱	۲۰/۳۷	۲۰۸	شیمی	۲
۸/۴۴	۱۸۳۱۷	۱۹/۷۸	۲۰۲	فناوری‌های راهبردی (هوش مصنوعی، نانو و ...)	۳
۳۱/۲۵	۶۷۸۳۹	۱۸/۳۲	۱۸۷	پزشکی بالینی	۴
۹/۲۰	۱۹۹۸۰	۴/۸۰	۴۹	فیزیک و نجوم	۵
۶/۹۵	۱۵۰۸۷	۴/۳۱	۴۴	فناوری اطلاعات و ارتباطات	۶
۳/۳۵	۷۲۶۵	۲/۷۴	۲۸	کشاورزی، شیلات و جنگلداری	۷
۱/۲۴	۲۶۹۳	۱/۶۷	۱۷	آمار و ریاضیات	۸
۳/۴۰	۷۳۸۸	۱/۲۷	۱۳	علوم زمین و محیط زیست	۹
۷/۷۸	۱۶۸۹۸	۰/۶۹	۷	زیست پزشکی	۱۰
۰/۵۷	۱۲۴۳	۰/۵۹	۶	محیط زیست، طراحی و ساخت	۱۱
۳/۹۹	۸۶۵۶	۰/۳۹	۴	زیست شناسی	۱۲
۲/۳۳	۵۰۶۳	۰/۲۰	۲	علوم اجتماعی	۱۳
۱/۷۷	۳۸۴۱	۰/۱۰	۱	بهداشت عمومی و خدمات بهداشتی	۱۴
۱/۹۱	۴۱۳۷	۰	۰	اقتصاد و تجارت	۱۵

جهان		ایران		حوزه‌های موضوعی	ردیف
سهم از کل (درصد)	فراوانی پژوهشگران	سهم از کل (درصد)	فراوانی پژوهشگران		
۱/۷۸	۳۸۷۱	۰	۰	روانشناسی و علوم شناختی	۱۶
۰/۵۰	۱۰۸۱	۰	۰	مطالعات تاریخی	۱۷
۰/۴۹	۱۰۷۴	۰	۰	ارتباطات و متن پژوهی	۱۸
۰/۲۴	۵۲۳	۰	۰	فلسفه و الهیات	۱۹
۰/۰۵	۱۱۲	۰	۰	هنرهای تجسمی و نمایشی	۲۰
۱۰۰	۲۱۷۰۹۷	۱۰۰	۱۰۲۱	جمع کل	